

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. — Za oznanila
se plačuje od navadne
vrstice, če se natisne
enkrat, 8 kr., dvakrat
12 kr., trikrat 16 kr.,
in vsakokrat za kolek
30 kr.

Javna varnost in liberalizem.

Sto- in stokrat potrjena resnica je, da liberalizem le podirati zna, vstanoviti pa nič dobrega ne more. To se je vnovič pokazalo v štajerskem dež. zboru pri vprašanju, ki ga je na predlog grofa Platza študiral posebej zato izbrani odbor, namreč pri vprašanju zastran javne varnosti.

Stvar, ki ljudstvu prav do živega sega, rešil je liberalni odbor tako, kakor to vselej stori površnost liberalcev, katerim manjka pri teh rečeh pravega spoznanja in — poštene volje.

Poslušajmo modrovanje odborovo! Pred vsem je obračal svojo pozornost na to, ali je res javna varnost zdaj tako na slabih nogah, da bi treba bilo izrednih pomočkov? Odbor ne more tajiti, da so se zločinstva v poslednjih letih res pomnožila, pristavlja pa, da vendar še ni tako hudo, da bi se kazala škodljiva namera, in da bi še manj opravičeno bilo, ko bi kdo iz števila hudodelstev hotel sklepati, da je — liberalizem tega kriv! (Vrana vrani oči ne iztakne.) Odbor vidi večidel vzroke javne nevarnosti — v pomnoženju prebivalstva! Zatorej se mu pa tudi ni potrebno dozdevalo nasvetovati izrednih pomočkov proti množičim se hudodelstvom, marveč navaja nekoliko vzrokov in tem primernih pomočkov, vse drugo prepustivši deželnemu odboru, da ta čudesa dela!

Med splošne in poglobitve vzroke nevarnosti šteje: „Pomanjkljivo umsko, нравno in versko vzrejo in omiko, od kodar prihaja surovost, vnemarnost, delapust, primanjkanje vžitka, hrepenenje po veselicah, razvade itd.“

Med bližnje vzroke nevarnosti šteje odbor: Nastop zimskega časa, v katerem ima človek večih potreb; hiranje trgovine in obrtnije, pomanjkanje dela, napačno srenjsko organizacijo pri izvrševanju policije, pomanjkanje organov javne varnosti, slabo stražo ob mejah države itd.

Kdo bi tajil, da je vse to, posebno pa, kar

je med splošnimi uzroki rečeno, javni varnosti res na kvar. — Čujmo pa, kakošnih pomočkov da odbor proti tem napakom nasvetuje. V prvi vrsti — pravi — treba vrle šolske omike; torej bi se naj pospeševalo vse, kar zamore k šolski omiki pripomagati. — Potem se obrača do čast. duhovščine, češ, da ima toliko vpliva na človeško vest, ter bi naj krepko pripomagala k нравni in verski vzreji ljudstva in posebno še k temu, da se državne postave spolnujejo. — Slednjič: ostro zvrševanje нравstvene policije, snovanje društev itd.

Pojasnilo nekoliko te lepe nasvete! Vi hočete javno nevarnost pred vsem odpraviti s „šolsko omiko.“ To pač ni: klin s klinom! Prav brezverske šole, ktere ste sami napravili, pospešujejo nagloma brezverstvo, ki ste ga med vzroki javne nevarnosti na prvem mestu imenovali. Ne le, da po brezverski šolski osnovi večina učiteljev, posebno mlajših, prav nič ne pripomaga, da bi se mladež navzela strahu božjega, navadila čednostnega življenja, jih je še premnogo tacih, ki mladež v besedi in dejanju pačijo. Koliko je še učiteljev, katerim ne bi sv. vera, verske pobožne opravila, cerkvene naredbe v posmeh bile? Dopričano je, da je mladež vsled brezverske šole — posebno po mestih — tako popočena, da je ni več krotiti. Deželni šolski nadzorniki pa prosijo katekete potrpljivosti in prizanesljivosti, kadar vsled surovosti in vladoželjnosti učiteljev razpori navstajajo. — Vam, liberalcem, je slednjič tudi bedarija pripisati, da ste šibo iz šole spravili, ž njo pa tudi red in strah izgnali. — Šola, v kterej vlada sv. veri in pobožnosti nasproten učitelj, ne bo javne popačenosti zmanjševala, marveč jo še grozno pospeševala!

Duhovščina bi naj pomagala! Vi pa ne veste kaj bi vse počeli, da duhovščino pri ljudeh ob vso veljavo spravite. Kje najde zvest duhovnik v sedanjih liberalni dobi podpore, če hoče pohujšanje, n. pr. divji zakon ali zloglasno krčmuro v srenji odpraviti? Hudobnež, ki dela pohujšanje

in moraličen smrad po srenji, zamore duhovnika, če se drzne proti njemu postopati, zarad žaljene časti tožiti, in kaznovan bode težko grdobnež, marveč duhovnik! Kdo podpira duhovnika, če povzdigne glas zoper pijančevanje in ponočno voglarjenje? Nihče se več ne upa razbrzdanim pobalnikom strahú dati. Posebno robati so še mnogi, ki so se med vojaki liberalizma navzeli ter mislijo, da njim, ki cesarja služijo, ni več treba Bogu služiti! — Kdo brani kat. cerkev in veljavo duhovnega stanú zoper nagnjusno psovaje, natolcevanje umazanih liberalnih novin? Ni ga državnega odvetnika, ki bi se ganil zoper vsakdanje zasramovanje papeža, škofov, duhovnikov in kat. cerkve sploh. Kdo bi se toraj čudil, da se brezverstvo in spačenost če dalje bolj širi! Kdor se Boga več ne boji, koga se bo neki bal? In to je sad liberalizma, ki leze kot kužna bolezen z mest na kmete ter razdeva človeško družbo. In vi zdaj tirjate, da bi duhovščina, kterej spodkopavate vpliv v tisti meri, v kterej širite brezverstvo, prišla na pomoč! Pomoči poprej ne bo, dokler si svet v splošnjem razdoru ne bo skušil grenkega sadú, ki ga je brezverski liberalizem zaplodil. Na razvalinah društvenega reda bode svet, kakor pred 100 leti na Francoskem, spoznal, da brez krščanstva človeške družbe ohraniti ni mogoče!

Društva bi naj pomagala! Ravno proti kat. političnim društvam pa so vladni organi najbolj ostri, ko vendar vsako zmed njih le državi v prid dela držeč se gesla: Vse za vero, dom, cesarja!

Čudno je slednjič, da so gospodje odborniki med poglavitnimi uzroki javne nevarnosti celó prezrli premehko ravnanje s hudodelniki! Žid dr. Hönigsman, eden vladi udanih Poljakov, je pred prazniki v državnem zboru naravnoč izrekel, da v Avstriji pravosodja več ni! In minister pravosodja ni mogel resnice odbiti, marveč se je nekako izgovarjal s tem, da menjka pravih ljudi! Zakaj jih neki menjka? — Zato menda, ker liberalizem tudi tukaj le podira.

Proti odborovemu poročilu je govoril g. Herman in liberalnim gospodom zopet resnico povedal, pa se ve da le bob ob steno metal. „Govorite“ — je rekel — „o nravni divjosti, godé se pa stvari, ki jo le pospešujejo. Kažete na gospodarski polom in na splošno obožanje, dela se pa marsikaj, kar vse to le množi. Kažete na napačni organtzem gospok, ne storite pa ničesar, da bi se popravil. Vabite duhovščino, da napake odvrča, na drugi strani pa spodkopavate duhovščini vpliv in veljavo in pomagate pridno, da duh sv. vere pri ljudstvu peša, kar je poglaviten uzrok množee se nevarnosti!“

Takó; povedali smo, kolikor premore liberalizem proti javni nevarnosti, in kako jalovi da so nasveti odborovi bili. Temu pristavimo k sklepu le še besede nemškega pesnika:

„Was in der Menschen schlichtem Verstand
Zweimal zwei — viero wird genannt,
Wird oft in Motiven herumgewunden,
Bis zweimal zwei — fünf man herausgefunden.“

Štajerski dež. zbor.

XXIII. in poslednja seja 16. jan. 1874. Kot namestnik dež. odbornika dra. Schreinerja je bil izvoljen s 35 od 48 glasov dr. Wretschko, kar je večina s „pravo“-klici do znanja vzela. Naj mu bo, vsaj je mnogo govoril v tem zasedanji! Fin. odbor predlagal je končne sklepe dež. proračuna za l. 1874. Vseh stroškov je 3,164.660 fl., dohodkov za 1,380.654 gld., manjka torej 1,784.006 gld. Ta primanjkljaj se založi po sklepu dež. zbora po 38 % razdelitvi k direktnim davkom in vsem državnim prikladam, kar znaša 1,655.502 gld. — Manjkalo bi torej še za 125.504 fl., fin. odbor pa ni nasvetoval za to višje oklade, ker je upati, da prevzame država stroške za tehniko, tako da bo v resnici le še manjkalo kakih 60.000 gld., kar se pa utegne poravnati s plačanjem dolžnih ostankov deželne oklade prejšnjih let.

Sprejel se je tudi sklep fin. odbora, da naj dež. odbor skuša vlado na to pripraviti, da privoli tudi naklado na posrednji davek od vina, sadnega mošta, piva in žganih tekočin, na kolikor se vsega tega v deželi povzije. To bi toraj deželna naklada na vžitnino bila. Posreduji davek znaša na leto do 10 milijonov. Dzdaj vlada v to ni hotela privoliti. Odbor je pa to predlagal gledé na to, da ima dežela od leta do leta večjih stroškov, da se direktni davek več povišati ne da, pri nasvetovanem davku pa bodo plačila tudi tiste zadevala, ki po večini direktnega davka nimajo.

Od leta 1869—1872 je še blizo 180.000 gld. deželne oklade na dolgu, v tem ko znašajo dolžni ostanki pri ces. davkih le 67.000 gld. Kakor razlaga deželno finančno ravnateljstvo, so uzroki tolikim ostankom: vremenske nezgode, slabe letine, živinska kuga, zarad ktere so se meje morale zapirati in sejmi ustavljati, kar je v gospodarskem oziru mnogo škodovalo. — Krivi so pa tudi davkarski uradniki, ki niso pri pobiranju davka natančno računili raznih deželnih, okrajnih in srenjskih priklad. — Gledé na to sklene dež. zbor po predlogu fin. odbora, da se naj deželnemu odboru v prihodnje vsako četrtletje predložijo izkazi zao stalih deželnih priklad, ako mogoče po posameznih okrajih. — Potrdijo se po predlogih fin. odboru računski sklepi pokojninskega zaklada za ljudske učitelje za l. 1871 in 1872 s proračunom za l. 1874. Koncem l. 1872 znašal je zaklad 88.268 gld. Za tekoče leto znašajo stroški 31.800 gld. in sicer: pokojnine za učitelje 25.000 fl., za učiteljske vdove 3000 gld., vzrejevalne podpore 1900 gld., drugi stroški 1900 gld. — Stroški se založijo s prihodki, ki znašajo 47.000 gld., torej za 15.000 gld. več kakor je stroškov. —